

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakulovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определения уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зоҳир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зоҳир Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
K. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

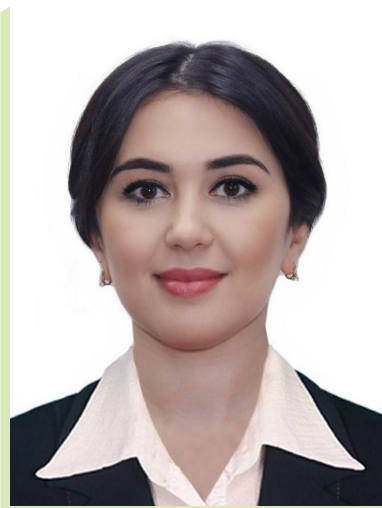
O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari.....	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles.....	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

KORXONALAR VA TASHKILOTLARNI MODERNIZATSIYA QILISH JARAYONLARI

Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna

TDIU Korporativ boshqaruv kafedrası vb. dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy omillarning ish bilan bandlikka ta'siri, ishchi xodimning yuqori daromadga ega bo'lishi va daromad miqdorining ortib borishi xodimga harakatchanlik, motivatsiya, novatorlik xususiyatlari, kasbga yaroqlilik kabi shaxsiy xususiyatlarning rivojlanishiga imkon berishi ko'rsatilgan. Mehnat unumdorligi asosiy xazira bo'lib, inson, oila, korxona va jamiyat uchun daromad manbayi hisoblanishi aytilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiy omil, mehnat bilan bandligi, texnologik omil, iqtisodiy o'sish, investitsion faoliyat, demografik jarayonlar, hududiy daraja.

Abstract: This article shows the influence of social factors on employment, the fact that a working employee has a high income and the increase in the amount of income allows the employee to develop personal characteristics such as mobility, motivation, innovative features, suitability for the profession. It was said that labor productivity is the main reserve and the source of income for a person, family, enterprise and society.

Key words: economic factor, employment, technological factor, economic growth, investment activity, demographic processes, regional level.

Аннотация: В данной статье показано влияние социальных факторов на занятость, то, что высокий доход работника и увеличение размера дохода позволяет развивать у работника такие личностные характеристики, как мобильность, мотивация, инновационные способности, пригодность к профессии. Было сказано, что производительность труда является основным резервом и источником дохода человека, семьи, предприятия и общества.

Ключевые слова: экономический фактор, занятость, технологический фактор, экономический рост, инвестиционная активность, демографические процессы, региональный уровень.

KIRISH

Bugungi kunda dunyoning rivojlangan mamlakatlarida aksiyadorlik jamiyatlari zamonaviy korporativ boshqaruv tizimini joriy etish evaziga yuqori iqtisodiy natijalarga erishib kelinmoqda. Korporativ boshqaruv tizimini joriy etishdagi masalalardan yana biri mazkur yo'nalishdagi kadrlar salohiyati, ya'ni ularning imiji, diplomatiyasi xalqaro talablarga to'liq javob bermasligidir.

Ta'kidlash joizki, iqtisodiy omillarning aholini mehnat bilan bandligini oshirishga ta'siri ish beruvchi va xodimning sherikchilik munosabatlarini o'rnatishga yordam berishi lozim¹. Bu esa biznesning ijtimoiy javobgarligi dasturlarini amalga oshirish, korporativ madaniyatni rivojlantirish, aholi hayot darajasi va sifatining o'sishiga erishish imkonini yaratadi.

Texnologik (innovatsion) omillar: mamlakatdagi (hududdagi) innovatsion faoliyat yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi, texnologik jarayonlarning professional tarmog'i, texnologiyalarning harakatchanligi, kadrlar malakasi darajasi va boshqalardan iborat bo'lishi mumkin.

Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish va texnik qayta jihozlash orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishning eng muhim sharti bu texnologik omil; hudud iqtisodiyotining progressiv sohasini shakllantirish; hudud iqtisodiyoti tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulotlar va xizmatlarning raqobatdoshligini ta'minlash; investitsion faoliyatni jonlantirish; kichik va o'rta biznesni rivojlantirish. Ushbu jarayonlarning natijasi hudud iqtisodiyotida yangi ish o'rinlari yaratilishini va mavjud ish o'rinlarining saqlanishini rag'batlantirishdan iborat bo'lib, bu aholining hayot darajasi va sifatini oshirishga olib keladi.

¹ Aholini ish bilan bandlik darajasini oshirishning demografik jihatlari. Monografiya. 2023.

Mehnat resurslaridan foydalanish ko'p jihatdan ijtimoiy omillarning ta'siriga: aholining turmush darajasi va sifati, ishchilarning aksariyati tomonidan baham ko'riladigan umumjahon miqyosidagi madaniy qadriyatlarining mavjudligi, mamlakatda inson huquqlarini himoya qilish darajasi, aholining bilim darajasi va boshqalarga bog'liq.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Aholining ish bilan bandligining nazariy masalalariga yirik klassik iqtisodiy nazariya vakillari J.Keyns², A.Marshall³, A. Smit⁴, D. Rikardo⁵, K. Marks tadqiqotlarida ish bilan bandlik tushunchalarining nazariy va konseptual asoslari yaratilgan.

Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi olimlari: Aholini ish bilan bandligini demografik nuqtayi nazardan tadqiq etishda Yu.G.Odegov⁶, Volchin N.A., B.D.Breev, Rudenko G.G., I.N.Sicheva, A.I. Rofe⁷, V.V.Radaeva, N.L.Kaznacheeva, B.L.Tokarskiy, B.Urlanis, D.Valenteylarning fundamental ishlari, eksperimental tadqiqotlari muhim ahamiyatga ega. Bu olimlar hamma narsada "ko'rinmas qo'lga" suyanish mumkin emasligini tasdiqlagan holda faqat ish bilan bandlikni oshirish davlat siyosatini amalga oshirish bilan bog'liq xarajatlarning o'lchamini baholagandan so'nggina boshqariladigan ta'sir ko'rsatishga yo'l qo'yish mumkinligini haqida ta'kidlaganlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbekistonda norasmiy ish bilan bandlikni kamaytirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilayotgan bir sharoitda, aholini ish bilan bandlik darajasini oshirishning demografik jihatlar bilan bog'liq muammolar o'rganilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shuningdek, ushbu guruh omillariga demografik omilni kiritishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi. Chunki demografik vaziyat va jarayonlar mamlakatdagi iqtisodiy taraqqiyot omili bo'lib hisoblanadi. Demografik jarayon bu o'z navbatida, aholining ko'payishiga, uning yoshi-jinsi tarkibi, tug'ilish, o'lim, nikohdan o'tish, aholining migratsion oqimdagi o'zgarishlarga bevosita ta'sir ko'rsatadigan har qanday hodisaning vaqt va makonda rivojlanishini aks ettiruvchi hodisalar majmuyi hisoblanadi.

Ayniqsa, demografik jarayonlarning bandlik ko'rsatkichlariga ta'sirini bashoratlash esa kelajakdagi ish bilan bandlik siyosatini aniqlash imkonini beradi, deb hisoblaymiz.

Shubhasiz, ishchi kuchi bandligini rivojlantirishning eng muhim tendensiyalari tashqi omillarning ta'siri bilan bog'liq, ammo ularni boshqarish imkoniyatlari obyektiv ravishda cheklangan. Bu nafaqat ishbilarmon doiralar vakillariga, balki hududdagi davlat organlariga ham tegishli. Bunday sharoitda samarali nazorat harakati ichki omillarga asoslangan bo'lishi kerak, ular nazorat obyektining o'ziga xos xususiyatlariga ko'ra ushbu jarayonning ikki asosiy ishtirokchilari - davlat organlari va ish beruvchilarning manfaatlarini hisobga olgan holda farqlanishi kerak.

Hududiy darajada mehnat bilan bandlikni boshqarishning davlat organlari nuqtayi nazaridan asosiy ichki omillari quyidagilar:

- 1) mehnat resurslarini boshqarishning hududiy organlari tizimining xususiyatlari;
- 2) hududiy mehnat bozorida talab va taklifning o'ziga xos xususiyatlari;
- 3) kadrlar malakasini oshirish, kasbiy tayyorgarlik va qayta tayyorlash tizimining xususiyatlari va boshqalar.

Mehnat resurslaridan foydalanishni boshqarish bo'yicha hududiy organlar tizimining o'ziga xos xususiyatlari esa quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- mehnat va bandlik sohasida hududiy siyosatni olib borishda nisbiy mustaqillik;
- ish bilan bandlikni boshqarish tizimini rivojlantirish, buning natijasida bir qator vakolatlar va funksiyalar markazi darajadan hududiy va mahalliy darajalarga o'tkazilishi;
- mehnatni boshqarish tizimida nodavlat ishtirokchilarning soni va rolini kuchaytirish va boshqalar.

Yuqoridagi fikrlardan xulosa qilgan holda biz ish bilan bandlikni darajasini oshirishning omillari tasnifini taklif qilish imkoniga ega bo'lamiz (1.-rasm.). Hududlar aholisining ish bilan bandligini oshirishga ta'sir etuvchi omillarni ikki tashqi va ichki guruhga bo'lish mumkin:

2 Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег: 2010.— 154с.

3 Маршалл А. Принципы экономической науки М.: Директ-медиа, 2012. — 2127 с.

4 Исследование о природе и причинах богатства народов/Адам Смит; (пер.с англ.П.Клюкина). — Москва: Эксмо, 2020.—1056 с

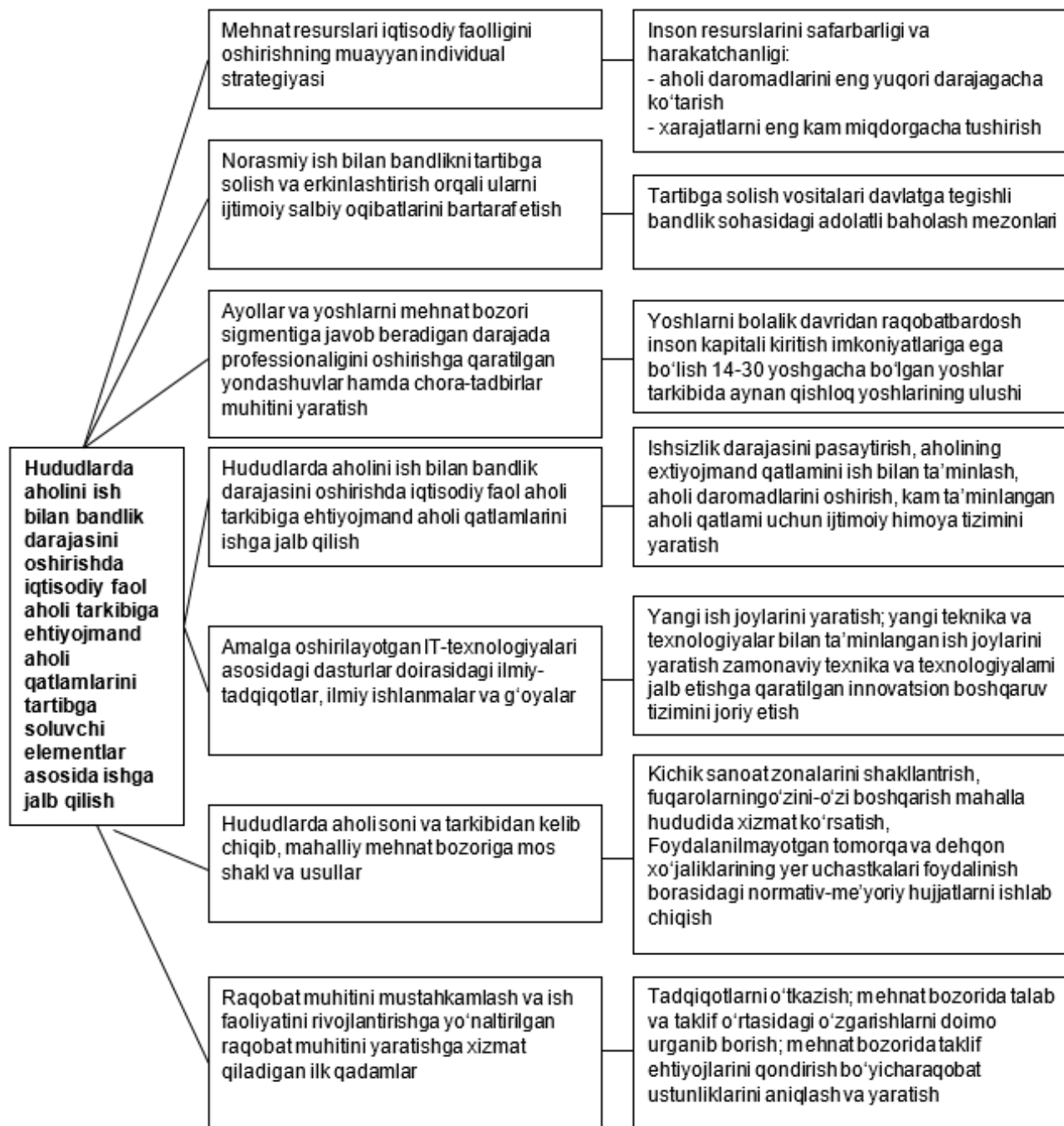
5 Начало политической экономии и налогового облажения/ДевидРикардо:[пер.с англ.; предисл. П.Клюкина]. —Москва: Эксмо, 2016.—1040 с.—(Великие экономисты).

6 Экономика труда : учебник и практикум для академического бакалавриата / Ю. Г. Одегов, Г. Г. Руденко. — 3-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — с.89 (387с.)

7 Экономика труда: Конспект лекций: учебное пособие /А.И.Рофе.—Москва.:KHOPYC, 2017. —с. 90.

- tashqi omillar qatoriga siyosiy, iqtisodiy, texnologik (innovatsion), ijtimoiy va demografik omillar;
- ichki omillarni mehnatdan foydalanishni boshqarishda ikki asosiy ishtirokchining manfaatlarini hisobga olgan holda farqlash zarur: hududiy boshqaruv organlari tarafidan va ish beruvchilar tarafidan;
- a) hududiy darajada ish bilan bandlikni boshqarish hududiy boshqaruv organlari nuqtayi nazaridan asosiy ichki omillar quyidagilardir: mehnat bandligini boshqarish organlarining xususiyatlari, hududiy mehnat bozorida talab va taklifning o'ziga xos xususiyatlari, kadrlar malakasini oshirish, kasbiy tayyorgarlik va qayta tayyorlash tizimining xususiyatlari;
- b) ish beruvchilar nuqtayi nazaridan mehnat resurslaridan foydalanishga korxona xususiyatlari eng katta ta'sir ko'rsatadi.

1-rasm: Hududlarda aholini ish bilan bandlik darajasini oshirishda iqtisodiy faol aholi tarkibiga ehtiyojmand aholi qatlamlarini tartibga soluvchi elementlar asosida ishga jalb qilish mexanizmi tahlil qilingan⁸

8 Muallif tomonidan tuzilgan.

Kadrlar malakasini oshirish, kasbiy tayyorlash va qayta tayyorlash tizimining xususiyatlari. Ma'lumki tarkibi jihatidan hududiy darajada ishlaydigan kadrlarning malakasini oshirish, kasbiy tayyorlash va qayta tayyorlash tizimi turlicha. Uning vakillari orasida biznes maktablari, maslahat agentliklari, davlat va nodavlat oliy kasb ta'limi muassasalari, ish bilan ta'minlashga ko'maklashish davlat muassasalari, rekruting va boshqalar kiradi.

Ish beruvchilar nuqtayi nazaridan mehnat resurslaridan foydalanishga quyidagi omillar eng katta ta'sir ko'rsatadi:

- 1) korxona (tashkilot) ning o'ziga xos xususiyatlari;
- 2) boshqarish usullarining xususiyatlari;
- 3) jamoada ijtimoiy va mehnat munosabatlarining xususiyatlari;
- 4) menejment tashkiliy tuzilishining xususiyatlari.

Korxona (tashkilot) xususiyatlari. Korxona (tashkilot) iqtisodiy faoliyat subyekti sifatida quyidagi asosiy xususiyatlarga ega: faoliyat sohasi, mulkchilik shakli, tashkiliy-huquqiy shakli, mahsulot-tematik portfelining kengligi, ishlab chiqarish jarayonining tabiati va shakli, hajmi. Ish bilan bandlikni boshqarish tizimi umuman korxonani (tashkilotni) boshqarish tizimining ajralmas qismi bo'lganligi sababli uning samaradorligini yakuniy natijalari bo'yicha baholash mumkin. Bunday holda nafaqat umumiy iqtisodiy, balki korxonaning moliyaviy natijalari, birinchi navbatda, moliyaviy barqarorlik va to'lov qobiliyatining erishilgan darajasi ham hisobga olinishi kerak.

Raqobatbardoshlik uchun kurashning kuchayganligi sharoitida korxonada mehnatga ta'sir ko'rsatadigan eng muhim ichki omil bu uning imidji - korxonaning o'zi va uning mahsulotlari (xizmatlari) to'g'risidagi jamoatchilik fikrini aks ettiruvchi xususiyatdir.

So'nggi yillarda ishsizlik masalasi global muammolardan biridir. Dunyoda ro'y bergan iqtisodiy inqirozlar ta'siri har bir mamlakat iqtisodiyotiga, shu qatorda mehnat bozori holatiga bevosita ta'sir etmoqda. Bunday vaziyatda mamlakatdagi ijtimoiy iqtisodiy rivojlanish sharoitiga mos ish bilan bandlikning demografik jihatlarini joriy etish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Ish bilan bandlik darajasining demografik jihatlarini muammosini yanada yumshatish, aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari uchun ish o'rinlari ko'paytirish ularga daromad manbayini yaratish va malakasini oshirib borishga imkoniyat yaratadi⁹.

XULOSA

Ayniqsa, ish bilan bandlik sohasida davlat siyosatini ishlab chiqishda mehnat bozorini konseptual jihatdan tushunish muhim ahamiyatga ega. Mehnat bozorini tor ma'noda tushunish asosan, ro'yxatga olingan ishsizlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va ishga joylashtirishga yo'naltirilgan tor siyosatni ham ko'zda tutadi. Bu siyosat foydali, ammo u ishsizlarning makroiqtisodiy muammolarini hal etmaydi. Mehnat bozorini keng ma'noda tushunish barcha ish o'rinlari tizimi (band va vakant ish joylarni)ni qo'llab-quvvatlash va kengaytirish, ish bilan bandlikni ko'paytirish va rag'batlantirish, shu yo'l bilan ishsizlik muammosini hal etish siyosatini ko'zda tutadi. Bunday siyosat, o'z navbatida, sezilarli katta xarajatlarni, davlat hokimiyati organlarining mas'uliyatini talab qiladi.

9 Mehnat iqtisodiyoti nazariyasi va amaliyoti. Abdurahmonov Q.pdf 2019

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.